

Odešel Josef Jařab (1937–2023)

Během školních let se setkáme se spoustou vyučujících, ale většinou to tak bývá, že těch, kteří se nesmazatelně zapíší do naší paměti a mají na nás formativní vliv, bychom mohli spočítat na prstech jedné ruky. K těm v mém případě rozhodně patřil profesor anglické a americké literatury Josef Jařab. Úžasná charismatická osobnost, která ve mně dokázala vzbudit zájem o americkou literaturu, jíž se ve své bohaté pedagogické i vědecké kariéře především věnoval. Tím bolestněji všechny, kdo ho měli možnost poznat, zasáhla zpráva, že nás dne 3. května po krátké těžké nemoci pan profesor ve věku 85 let opustil.

Josef Jařab za sebou zanechal velice cenné dílo, čítající řadu knižních monografií a bezpočet článků, medailonků a recenzí, publikovaných u nás i v zahraničí. Byly zaměřeny zejména na americké etnické literatury, ale nejen na ně. Jeho erudice a záviděníhodný rozhled mu umožňovaly sledovat vývojové tendence v angloamerické literatuře v nejširších souvislostech. Velkou láskou se mu stala především afroamerická literatura a moderní americká poezie. Zúročil ji v publikacích „Po cestách z neviditelnosti: eseje o afroamerické literatuře a kultuře“ (2016) či v antologiích „Masky a tváře černé Ameriky“ (1985) a „Dítě na skleníku“ (1989), výběr ze současné americké poezie, který sestavil spolu se svým kamarádem Jaroslavem Kořánem. Krásná kniha „Karma červená, bílá a modrá“ (2001), přinášející průřez veršů Allena Ginsberga, prozrazuje jeho zálibu v beatnické poezii. Ostatně s A. Ginsbergem se osobně znal a na jeho pozvání tento nejvýraznější básník beatnického hnutí přijel do Olomouce, kde studentům přednášel na Univerzitě Palackého. Plejáda významných amerických spisovatelů, s nimiž se profesor Jařab během svého života osobně setkal, je ovšem mnohem pestřejší a čítá například Ralphi Ellisona, Yusefa Komunyakuu, Alice Walkerovou, Johnem Updikea, Arthura Millera, Kurta Vonneguta, Garyho Snydera, E. L. Doctorowa, Robertem Coovera, Edwarda Dorna a mnoho dalších autorů. Ačkoliv profesor Jařab vstoupil do našeho povědomí jako neúnavný glosátor angloamerické literatury, neměli bychom pozapomenout ani na jeho překladatelskou činnost.

Na svých přednáškách J. Jařab neustále zdůrazňoval kulturně pluralistické zaměření americké literatury. On sám vyznával pluralitní vidění světa a možná proto byl člověkem s různorodými kulturními přesahy. Ty mohl nejlépe uplatnit jako první porevoluční rektor Univerzity Palackého, jak ostatně dobře ukazuje jeho kniha „Rektorská rozpomínání“ (2018). Dokladem toho byl i cyklus jeho pořadů „Večerní rozmluvy“ a „Jařabiny“, do nichž si jako hosty pozval osobnosti z nejrůznějších sfér kulturního a politického života – od Václava Havla, Jiřího Suchého, Michala Kocába, Magdy Vašáryové až po Zdeňka Svěráka, Arnošta Lustiga či Dagmar Peckovou.

O Josefu Jařabovi byl natočen zajímavý filmový dokument „Homo Academicus Josef Jařab“. Ten výstižně ukazuje další nezanedbatelnou stránku jeho osobnosti – zapojení do občanského života. Kromě funkce rektora Univerzity Palackého se stal i rektorem Středoevropské univerzity v Budapešti a senátorem. Zastával i významnou funkci prezidenta Evropské asociace amerikanistů. Jeho život a pedagogické působení byly bytostně spjaty především s Olomoucí a rodným Hlučínskem, nicméně stojí za připomenutí, že dříve vyučoval i v Ostravě a v Prešově. Po pádu železné opony se mu ovšem naskytla příležitost přednášet na prestižních univerzitách po celém světě.

Na Josefa Jařaba budou s vděkem vzpomínat nové generace amerikanistů, které se mu podařilo vychovat. Budete nám hodně chybět, pane profesore. Čest vaší památce.

Stanislav Kolář
Ostravská univerzita